

MuzeeAquarium
DELFIJL

Jaarverslag 2025

MuzeeAquarium Delfzijl

Interactieve onderdelen van de presentatie worden vooral door de kinderen gewaardeerd.

Colofon

Foto's: Harm Wessels, Sandré Munnikma, Wendy Bruins, Sherlin Betbejano | Tekst: Cynthia Heinen, m.m.v. Jetty Bloemen
Vormgeving: 247design Groningen

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Het brede aanbod van het MuzeeAquarium	5
3 Jaaroverzicht van tentoonstellingen en activiteiten	8
4 Bezoekers	17
5 Donateurs, fondsen, subsidiegevers en sponsors	21
6 Collectieregistratie en beheer	22
7 Communicatie en PR	23
8 Organisatie, personeel, vrijwilligers en de culturele codes	25

Omslag: Bezoekers tijdens de Lommertsdag, één van de activiteiten in het museum in 2025.

Het MuzeeAquarium gezien vanaf de Kustweg

1 Inleiding

Met een bezoekersaantal van 27.000 behaalden we in 2025 een absoluut record in onze museum-historie, een record dat sinds 2019 nog op 25.000 stond. De verklaring voor dit hoge bezoekersaantal kan deels gevonden worden in de weersomstandigheden: er waren dan ook veel meer musea in Groningen en Nederland die meer bezoekers ontvingen dan voorgaande jaren. Maar zeker ook voor een groot deel in het activiteitenprogramma, waarin naast grootschaliger tentoonstellingsprojecten ook elke kortere schoolvakantie gevuld was met activiteiten voor kinderen. Nieuw was een themadag over het bedrijf Lommerts, naar aanleiding van de tentoonstelling 'De wereld in het klein'. Deze dag leverde naast veel extra bezoekers ook heel veel publiciteit op: RTV-noord, omroep Eemsdelta en de plaatselijke kranten deden hiervan verslag. Het sloot bovendien mooi aan bij de missie van het MuzeeAquarium om de regionale historie op een nieuwe en actieve manier onder de aandacht van de bezoekers te brengen.

Behalve in de tentoonstellingsprojecten zijn we dit jaar ook groter gaan denken in onze toekomstplannen. Willen wij onze stijging in bezoekersaantallen doorzetten, dan vraagt dit om meer ruimte. Al jaren ondervinden wij

een tekort aan ruimte, om bijvoorbeeld in onze vaste presentatie aandacht te besteden aan het Wereldwaddenerfgoed en aan de rol van Delfzijl in de Tweede Wereldoorlog en de eindstrijd rond de bevrijding. Een uniek stuk historie dat het beste op deze plek verteld kan worden, in en rond een originele Duitse munitiebunker. Nu zijn de aquaria met vissen en kleine dieren uit de Noordzee en Waddenzee nog gehuisvest in deze bunker. Maar daar zou in lijn met de landelijke wetgeving voor het houden van dieren op termijn toch een andere behuizing voor moeten komen. De aquaria worden dan onderdeel van een educatieve en interactieve Waddenerfgoed-presentatie.

De huidige totale vaste presentatie stamt uit 2018 en is met een paar jaar aan herijking toe, dus ook dit wordt meegenomen in de plannen: alle afdelingen krijgen een update. De facilitaire ruimtes moeten eveneens uitgebreid worden.

In 2025 is de basis voor deze plannen gelegd, in samenwerking met de Coöperatie Sterke Musea te Groningen. In het proces zijn ook de resultaten van onze publieksenquête meegenomen, die in 2025 heeft plaatsgevonden en waarin bezoekers konden aangeven welke onderdelen zij waardeerden en welke zij misten. De stip op de horizon is 3 mei 2030: dan hoopt het MuzeeAqua-

rium haar 100ste verjaardag te vieren in een uitgebreid, vernieuwd en toekomstbestendig onderkomen, waarin zij door kan groeien naar 50.000 bezoekers... en meer!

De organisatie heeft in 2025 ook een verandering ondergaan: een uitbreiding van de betaalde fte's van 0,5 naar 1,2 in totaal: de uren van de directeur zijn uitgebreid, van 0,5 fte naar uiteindelijk 1fte. De mariene bioloog is aangenomen voor 0,2 fte. Het aantal vrijwilligers is per saldo iets uitgebreid, van 75 naar 78.

Samen houden zij het MuzeeAquarium draaiend en maken het mogelijk dat het museum het hele jaar door geopend is - op een paar feestdagen na- van 10:00 uur tot 17:00 uur.

Financieel waren er forse mee- en helaas ook tegenvallers in 2025. Zo waren de inkomsten van donateurs, winkelverkoop, entreegelden en arrangementen boven verwachting. Maar er werd minder subsidie ontvangen dan aangevraagd: de 4-jarige subsidie van de provincie

Bezoekers op het binnenterras van het museum

werd ook na een bezwaarprocedure niet toegekend, ondanks het positieve advies van de commissie rechtsbescherming. Als alternatief werd een 2-jarige regeling bij de provincie aangevraagd; deze werd toegekend maar voor een lager bedrag dan begroot. Ook de aanvragen bij twee fondsen voor de expositie "De wereld in het klein" werden door het ene fonds niet en door het andere fonds met een tiende van het aangevraagde bedrag gehonoreerd. Daardoor ontstond een tekort op de begroting dat niet meer door nieuwe aanvragen kon worden gecompenseerd. Want inmiddels was het jaar al bijna verstreken.

De complete financiële verantwoording is te vinden in de jaarrekening 2025, die vanwege onze ANBI-status eveneens wordt gepubliceerd op onze website.

In dit jaarverslag leest u hoe het MuzeeAquarium gewerkt heeft aan haar eigen doelen en die van de gemeente en de provincie. Samengevat is dat het ontplooiën van activiteiten om cultuur toegankelijk te maken voor met name het erfgoed (zowel op natuur- als cultuurhistorisch gebied) van deze plek, Delfzijl en de regio. Welke activiteiten het MuzeeAquarium daartoe heeft georganiseerd en ondernomen in het afgelopen jaar, leest u in dit jaarverslag. Met dank aan eenieder die hieraan heeft bijgedragen!

Cynthia Heinen, directeur

2 Het brede aanbod van het MuzeeAquarium

Het MuzeeAquarium is in 2018 opnieuw geopend, met een nieuwe presentatie van de collectie. De gevarieerde collectie kreeg een nieuw onderkomen en daarbij moesten keuzes worden gemaakt: wat werd de rode draad, waar lag de focus? Daarvoor is het museum terugggegaan naar de basis: het museum dat in 1930 werd opgericht in het centrum van Delfzijl, voor 'Overzeesche handelsbetrekkingen'. Dit museum huisvestte een collectie die zowel cultuur- als natuurhistorisch van aard was.

In de nieuwe presentatie werd dan ook gekozen voor het thema 'Wie verre reizen maakt, kan veel verhalen'. Een rariteitenkabinet vormt de kern van het huidige museum, waarin al de collecties bij elkaar komen. Vanuit daar maakt de bezoeker een reis door de tijd: van het ontstaan van de aarde, via gesteenten, fossielen naar het moment dat binnen de natuurhistorie de cultuurhistorie ontstaat: de invloed van de mens. Dat is te zien in de archeologie en het ontstaan van de eerste cultuuruitingen in de regio: het hunebed van Heveskes – het meest noordelijke hunebed van ons land – is daarvan het indrukwekkende voorbeeld. Vervolgens voert

de reis de bezoeker langs de middeleeuwse historie van het gebied, naar Delfzijl als vestingstad en uiteindelijk door de eeuwen heen naar de wederopbouwjaren, die de blauwdruk zijn geweest voor het Delfzijl van nu. Letterlijk in het midden (gesitueerd) van deze historie vindt de bezoeker een thematische presentatie over de scheepvaarthistorie, want Delfzijl en scheepvaart zijn sterk met elkaar verbonden. In meerdere oorlogen, waaronder de Tweede Wereldoorlog, werd deze straa-

Het museum voor Overzeesche handelsbetrekkingen in het centrum van Delfzijl

Delfzijl als vestingstad, onderdeel van de presentatie.

tegische ligging van de havenstad door beide zijden benut.

Een andere verbinding tussen het museum en de regio wordt gevormd door een gedeelte 'levend erfgoed': in een voormalige munitiebunker uit de Tweede Wereldoorlog leven vissen en kleine dieren uit de Waddenzee en Noordzee. Dit zeeaquarium laat de bezoeker zien wat er leeft aan de andere kant van de dijk naast het museum, en hoe belangrijk het is dit te beschermen en te bewaren. En dat vraagt om kennis: kennis voedt respect voor deze levensvormen, evenals voor de cultuurhistorie.

Aquaria in de bunker

Het MuzeeAquarium heeft dus een belangrijke boodschap over te brengen aan de bezoekers: zie het belang en de rijkdom in van deze geschiedenis en bescherm het (levende) erfgoed door er kennis van te nemen, eraan bij te dragen en je er verantwoordelijk voor te voelen, want je bent er onderdeel van. Het gaat over jou: over je verleden, je leven nu en je toekomst. Met deze universele boodschap wil het museum zoveel mogelijk mensen bereiken én aan zich binden: we willen graag dat bezoekers – liefst regelmatig – terugkomen.

En daarom kiest het museum voor een presentatievorm en een activiteiten aanbod dat aansprekend is voor alle leeftijden en bezoekers met allerlei achtergronden. Iedereen moet zich verhouden tot de natuur en de manier waarop we dat samen vormgeven is cultuur: dat is wat ons verbindt.

Om dat te conserveren en te tonen in een museum, zijn mensen en middelen nodig: vrijwilligers, bestuursleden, professionals, bruikleengevers maar ook beleidsmedewerkers van de gemeente en de provincie die bereid zijn hiervan kennis te nemen, mee te denken en te praten, en te helpen, onder andere door hier financiële middelen voor beschikbaar te stellen. Want hoewel het MuzeeAquarium voor een belangrijk deel eigen inkomsten weet

te genereren, kan het niet zonder de steun van de gemeente en de provincie. De inspanningen hiervoor en de langdurige onzekerheid over de toekenningen heeft het museum veel energie gekost in 2025. Gelukkig werd het museum bijgestaan door haar Raad van Advies, en door de Coöperatie Sterke Musea.

Daarnaast moest de bedrijfsvoering van het museum doorgaan, inclusief de organisatie van activiteiten. We hebben gezamenlijk ons best gedaan om onze doelen te behalen: vergroten van de inkomsten, meer bezoekers, meer marketing en aanscherpen van onze toekomstplannen.

En hoe we dat gedaan hebben, verantwoorden wij graag in het volgende hoofdstuk over onze activiteiten.

Bezoekers aan de balie

Activiteiten voor kinderen tijdens de herfstvakantie

3 Jaaroverzicht van tentoonstellingen en activiteiten

Het exploiteren van het museum en het zeeaquarium is de hoofdtaak van de stichting, op basis van de uitgebreide eigen collectie. De belangrijkste stukken uit de collectie vertellen het verhaal en zijn opgenomen in een vaste presentatie; de andere stukken rouleren in de wisseltentoonstellingen. Binnen de vaste presentatie zijn thema's te onderscheiden, die weer verbonden zijn met het hoofdthema: het leven in, op en met de zee in al zijn facetten. Door middel van wisseltentoonstellingen worden thema's uit de collectie verbonden met de actualiteit: zo was er vanaf mei een grote tentoonstelling over de bevrijding en wederopbouw van Delfzijl, naar aanleiding van het landelijke herdenken van 80 jaar bevrijding.

In elke tentoonstellingsperiode van tenminste drie maanden vinden bijpassende activiteiten plaats, zoals lezingen en soms wedstrijden, waarin de interactie met de bezoekers voorop staat. Op deze manier zoekt het museum voortdurend aansluiting met verschillende doelgroepen. Zo wordt invulling gegeven aan de beleidsdoelen van zowel het museum

Affiche tentoonstelling "Bevrijding en wederopbouw van Delfzijl en Farmsum, 1945-1965".

Troubadour Kees Steketee achter de antieke piano

zelf als van de gemeente en de provincie: 'een leven lang cultuur' en 'samenleven met cultuur'. Het museum wil bovendien zo laagdrempelig mogelijk zijn hierin: de kosten voor de bezoekers worden zo laag mogelijk gehouden en het museum is dagelijks geopend en voor groepen ook 's avonds op afspraak.

Gedurende 2025 waren er vier wisseltentoonstellingen te bezichtigen in het MuzeeAquarium en eentje elders in Delfzijl, in de voormalige synagoge. Tot en met 7 april kon nog een bezoek gebracht worden aan de tentoonstelling 'Aanlopen in de haven van Delfzijl, vertier en vermaak, 1875-1975' die van start was gegaan op 7 december 2024. Een deel van deze expositie was inge-

Café op de expositie 'Aanlopen in de haven van Delfzijl'.

richt als een café uit het begin van de 20ste eeuw, waar bezoekers konden plaatsnemen om de sfeer te proeven. Het topstuk was een 19e-eeuwse piano die ooit in het paviljoen op de dijk heeft gestaan. Het paviljoen bestaat niet meer en de piano pronkte inmiddels al jaren in een winkeletalage in Delfzijl. De piano is na de tentoonstelling geschonken aan het museum. Naar aanleiding van deze tentoonstelling is een stadswandeling gehouden, langs de punten waar vroeger café's hebben gestaan en waar nu nog steeds horeca te vinden is.

De tentoonstelling werd samengesteld met objecten uit de eigen collectie, waaronder scheepsmodellen, en bruiklenen van Museum Het Hogeland te Warffum, het

Tentoonstelling 'Bevrijding en wederopbouw' in de wissel-expositieruimte. De vlag is origineel en heeft in Holwierde gehangen t.g.v. de bevrijding.

De tentoonstelling was onderdeel van het project '80 jaar vrijheid Eemsdelta'. Daar kon een vlag voor besteld worden, maar speciaal voor het MuzeeAquarium is een banier gemaakt.

Expositie 'Bevrijding en wederopbouw': links de interactieve 'belevenistafel', een touchscreen waarop je de wederopbouwprojecten nader kunt bekijken.

gemeentearchief van Eemsdelta en objecten van particuliere bruikleengevers.

De tweede expositie, van 3 mei tot en met 31 augustus, had als titel "Bevrijding en wederopbouw van Delfzijl en Farmsum, 1945-1965". Deze tentoonstelling bestond uit drie delen:

In de Eemsaal was een expositie ingericht met foto's, schilderijen en objecten die de Duitse kant van de eindstrijd in Delfzijl belichtten. Aanleiding voor deze expositie was de verschijning van het boek 'Eindstrijd Delfzijl' van Henk-Jan Dodde, op basis van het onderzoek dat

Het poppenhuis van Wilhelmina, een bruikleen van het Groninger Museum. (foto BE)

hij samen met Franz Lenselink al van jongs af aan had uitgevoerd. Franz was ook verzamelaar van met name Duitse oorlogsherinneringen en veel van zijn objecten waren te zien in deze tentoonstelling. Franz is een paar jaar geleden overleden maar werd postuum geëerd met dit boek. De presentatie van het boek vond ook plaats in het MuzeeAquarium, gevolgd door een lezing op een latere datum.

In de wisselzaal werd de expositie over de bevrijding van Delfzijl en de wederopbouwperiode ingericht. De wederopbouwperiode is in Delfzijl op een unieke manier vormgegeven: veel nieuwe woningen, nieuwe uitbreiding en infrastructuur en vanaf 1958 veel ruimte voor indus-

Voor elke tentoonstelling wordt een banier gemaakt, zodat bezoekers direct kunnen zien welke expositie er op dat moment is.

trie. Er werden scholen gebouwd, nieuwe huizen voor de mensen die werkten in de industrie en er kwamen meer nieuwe voorzieningen en ook hoogbouw. De verwachting was, dat Delfzijl uit zou groeien tot een stad met 80.000 inwoners. Zover is het nooit gekomen, maar

Luisteren naar de verhalen over de bunker, de Atlantikwall en de eindstrijd in Delfzijl.

deze plannen hebben wel een stempel gezet op Delfzijl en de sporen zijn nog steeds zichtbaar.

De ruimte naast de Eemsaal is gebruikt om een kleine expositie in te richten rond de Joodse historie van Delfzijl.

Tegelijkertijd vond een vensterexpositie plaats in de voormalige Synagoge van Delfzijl, eveneens over de plaatselijke Joodse historie, met het accent op de synagoge. Deze expositie ontstond uit een samenwerking met het Comité 4 mei van Delfzijl en Beth-ha-Knesseth, en het IVAK dat de Synagoge in gebruik heeft als kantoor. Het onderzoek voor deze tentoonstellingen is

Miss Helena zingt 'We'll meet again' op de opening van de tentoonstelling over de bevrijding, geheel in stijl.

eveneens in te zetten voor de toekomstige vaste presentatie over WO II/de eindstrijd.

Het MuzeeAquarium heeft ook meegewerkt aan een andere tentoonstelling buiten het museum: van Erfgoed Groningen, in de vroegere tabaksfabriek van Niemeyer in de stad Groningen. Hiervoor leende het museum een grote ammoniet uit, een bijzonder fossiel dat wel tegen een stootje kan. Omdat de expositie ingericht zou worden zonder vitrines en zonder toezicht, viel de keuze op een voorwerp dat niet zo kwetsbaar is. De expositie was bedoeld om de digitalisering van de collecties van

Piet Lommerts (met oranje sjaal) wordt geïnterviewd over de bedrijfshistorie.

de Groninger musea onder de aandacht van een groter publiek te brengen.

Voor elke tentoonstelling doet het MuzeeAquarium een oproep aan het publiek, via kranten, radio en social media om zo nog meer mensen bij het museum te betrekken en objecten en verhalen van regiobewoners aan het publiek te kunnen presenteren. Liefst de verhalen en objecten die nog niet eerder op deze schaal zijn gezien en gehoord. Zo wordt met elke tentoonstelling weer een stukje van de erfgoedkaart van Eemsdelta en Groningen ingevuld.

Eén van de Lommertsdiorama's op de expositie 'De wereld in het klein': met originele foto's en een opstelling van de haveninrichting en werkzaamheden bij de Punt van Reide.

Na de tentoonstelling over de bevrijding en de wederopbouw werd groots uitgepakt rond het thema 'De wereld in het klein, maquettes, modelbouw en miniaturen'. Hiervoor werden zoveel objecten verzameld, dat de tentoonstelling over meerdere ruimtes in het museum verdeeld moest worden. Er werd een speciale plattegrond uitgegeven, zodat bezoekers de tijdelijk geëxposeerde objecten niet zouden mislopen.

De tentoonstelling bestond uit de volgende onderdelen:

1. Diorama's met miniaturen en foto's van de firma Lommerts uit Delfzijl (geleend van particulieren en de familie Lommerts)

Originele trapauto's uit het vroegere verkeerspark van Delfzijl, met in de 'selfiehoek' en foto en de wagen van de Kabelfabriek Farmsum.

2. Poppenhuizen en poppengoed (Groninger Museum, Speelgoedmuseum Roden, en particulieren)
3. Miniaturen (veel bruiklenen van de Jan Menze van Diepencollectie uit Slochteren en van de Oudheidkamer Uithuizermeeden)
4. Modeltreinen en auto's (NNTTM Zuidbroek, Speelgoedmuseum Roden en particulieren)
5. Voormalig Verkeerspark Delfzijl (bruiklenen van Olympia uitzendbureau, Wijnne Barends, Expert Delfzijl, Gemeente Eemsdelta en particulieren)
6. Scheepsmodellen en scheepjes in flessen (particulieren en eigen collectie).

In de maand december, na Sinterklaas, werd de expositie uitgebreid met 'Kerst in het klein': bijzondere kerst-

De haven in de tijd dat er allemaal Lommertsauto's stonden en het bedrijf daar nog gehuisvest was.

stallen en kerstdecoratie. Hierbij werden ook twee lezingen gegeven en er was een avondopenstelling.

Andere uitgaande bruiklenen waren materialen rond het thema 'onderwaterwereld' voor scholen, zodat ze een thematafel in konden richten met objecten uit het museum.

Hiervoor worden doublures uit de collectie gebruikt, die het museum bewaart als rekwisieten voor dit soort gelegenheden.

Het MuzeeAquarium hoopt hiermee een bijdrage te kunnen leveren aan projecten buiten het museum en haar naamsbekendheid te vergroten. Er worden geen kosten voor gerekend, maar er wordt wel gevraagd om naamsvermelding.

Naast tentoonstellingen werden ook andere activiteiten georganiseerd, waaronder jaarlijks terugkerende activiteiten zoals de Dinodag in de herfstvakantie.

Elke herfstvakantie organiseert het museum namelijk een Dino- en bodemschattendag, speciaal voor kinderen met veel activiteiten, zoals zoeken met een metaaldetector, dino's knutselen, fossielen uithakken en tweemaal een lezing voor kinderen over het thema 'Leven er nog dino's?' Kinderen leerden dat de huis- tuin en keukenkip eigenlijk nog het meest lijkt op bepaalde dino's van heel lang geleden. Helemaal in lijn met het thema liep er een 'echte' dino rond. Voor kinderen gold, dat ze gratis entree hadden als ze een dino of opa of oma

Bijschrift?????

mee hadden genomen. Sommige kinderen kwamen zelf ook in een dinopak...

Op de dinodag ontving het museum ruim 700 bezoekers. Er wordt extra reclame voor gemaakt, via persberichten, en het verspreiden van flyers op scholen in de gemeente. Ook op de website van 'Kidsproof Groningen' wordt reclame gemaakt voor al onze kinderactiviteiten. Een investering die merkbaar effect heeft: doordat het museum aan alle bezoekers de postcodecijfers vraagt, blijkt dat juist die dag veel (jonge) Groningers het museum aandeden.

De tentoonstelling over Bevrijding en wederopbouw

Verzamelaar John Molenberg geeft uitleg bij de collectie treinmodellen tijdens de tentoonstelling 'De wereld in het klein'.

werd voorafgegaan door een boekpresentatie en een lezing, van Henk Jan Dodde. Zijn boek over de Eindstrijd in Delfzijl werd gepresenteerd temidden van de expositie in de Eemsaal over de Duitse bezetters in dit gebied. Een andere activiteit bij deze tentoonstelling was de inventarisatiedag op 19 april van objecten uit de Tweede Wereldoorlog, onder leiding van deskundige Joël

Ontmoeting tussen grote en kleine T-rex: de jongen heeft er eentje in zijn hand. Daarnaast de banier voor de Dinodag, die jaarlijks wordt gebruikt.

Stoppels. Hij kwam aan bij het museum in een originele Willy’s Jeep, die voor het museum bleef staan en waar kinderen in mochten zitten voor een fotomomentje. De inventarisatie leverde bovendien interessante bruiklenen op voor de expositie.

Een extra activiteit bij de tentoonstelling “De wereld in het klein” (27 september 2025-5 januari 2026) was een fotowedstrijd. De opdracht was een door mensenhanden gemaakte miniatuurwereld te fotograferen. De foto’s werden beoordeeld door een deskundige jury, bestaande uit beroepsfotograaf John Vos, van John Vos-fotografie in Delfzijl en Harm Wessels, bestuurslid van het museum en amateurfotograaf, die vaak foto’s van onze activiteiten maakt. De foto’s werden afgedrukt op A2-formaat en geëxposeerd in de Eemsaal. Na de expositie mochten de deelnemers hun eigen foto mee naar huis nemen.

Alle activiteiten en tentoonstellingen hebben als doel om de collectie van het MuzeeAquarium in de spotlights te zetten en te laten zien hoe actueel de thema’s zijn. Bovendien wordt door veel aandacht aan de activiteiten te besteden via persberichten en posts op social media, een steeds breder publiek naar het MuzeeAquarium getrokken.

4 Bezoekers

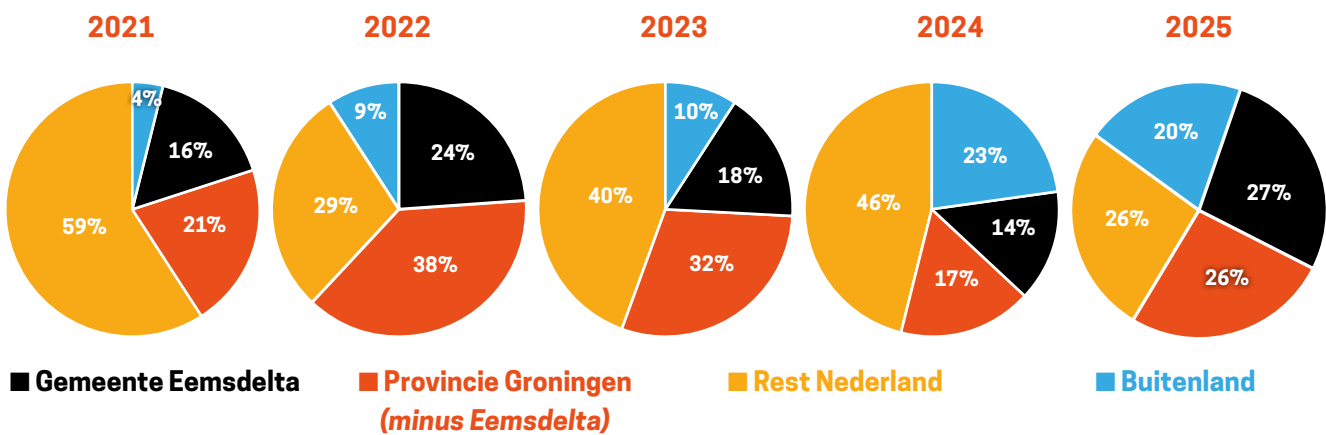
In de inleiding is het al even genoemd: het museum ontving een recordaantal bezoekers in 2025: 27.160.

De bezoekers worden bij binnenkomst gevraagd naar hun herkomst, verdeeld in: wonend in de gemeente Eemsdelta, elders in de provincie Groningen, elders in Nederland of in het buitenland. Tussen Duitstalige en anderstalige bezoekers wordt geen onderscheid meer gemaakt: het oude registratiesysteem vroeg daarvoor te veel verschillende handelingen. Het nieuwe systeem vraagt van de baliemedewerkers maar één druk op de knop en dat scheelt wachttijd bij de kassa. Wel is het duidelijk dat van de buitenlandse bezoekers tussen de 80 en de 90% Duitstalig is. Deze informatie wordt gewonnen uit het enquête-onderzoek, het gastenboek, de

GEBIED	AANTAL	WINST
Buitenland	3.993	20%
Geen ingave	229	1%
Gemeente Eemsdelta	5.389	27%
Provincie Groningen	5.194	26%
Rest van Nederland	5.270	26%
Totaal	20.075	100%

uitgifte van Duitstalige speurboekjes voor kinderen en de ervaring van de baliemedewerkers.

De resultaten van het herkomstonderzoek zijn te zien in het taartdiagram. De verdeling is in 2025 opvallend: van de ca. 20.000 bezoekers waarvan de herkomstgegevens zijn opgeslagen, wam een ruime kwart uit de ge-

Bezoekers aantallen MuzeeAquarium 2025 gesorteerd op entreebewijzen													
	jan	feb	mrt	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	totaal
Volwassenen	373	667	570	640	780	592	1054	1263	852	976	477	773	9017
Volwassenen met korting	184	426	282	410	376	226	704	547	139	526	210	214	4244
Kinderen 4 t/m 17 jaar	93	313	90	206	180	71	347	313	77	457	73	137	2357
Kinderen 0 t/m 3 jaar	73	164	90	81	77	52	139	171	92	142	58	93	1232
Kinderen met korting	138	395	178	288	219	220	588	491	105	360	79	136	3197
Donateur	78	121	214	127	329	43	169	114	224	216	143	231	2009
Museumkaart													
volwassenen	234	379	323	296	385	235	509	679	355	504	271	258	4428
Museumjongerenkaart	22	105	34	49	53	18	108	130	28	65	19	45	676
Totaal	1195	2570	1781	2097	2399	1457	3618	3708	1872	3246	1330	1887	27160

Tabel met het aantal bezoekers
in de afgelopen zes jaar

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
totaal	25.359	15.607	13.688	19.349	23.561	23.141	27.160

Schema van bezoekersaantallen 2025
gesorteerd op entreebewijzen.

Eerste kwartaal 2025	5.546	Derde kwartaal 2025	9.198
Tweede kwartaal 2025	5.953	Vierde kwartaal 2025	6.463

meente Eemsdelta, een kwart uit de rest van de provincie Groningen en een kwart uit de rest van Nederland. Een kleine kwart kwam uit het buitenland. Dat er van 7000 bezoekers geen gegevens zijn opgeslagen, heeft te maken met het feit dat van groepen één postcode wordt genoteerd en dat er ook bezoekers zijn die geen gegevens willen laten registreren. Er is geen reden om aan te nemen dat het beeld erg af zou wijken wanneer deze 7000 wel meegeteld zouden worden.

Het overzicht van bezoekers op basis van de toegangsbewijzen laat zoals elk jaar zien dat het derde kwartaal de meeste bezoekers brengt. Met name in de schoolvakanties komen er meer bezoekers. Ook dit jaar kon het museum weer een aantal mensen verblijden met een gratis entreekaartje: groepen uit het asielzoekerscentrum. Het museum heeft dankzij een schenker die anoniem wenst te blijven sinds enige jaren een speciaal fonds dat bedoeld is voor bijzondere groepen in de samenleving.

In 2025 is het MuzeeAquarium gestart met een bezoekersenquête, in drie talen. Bezoekers worden gevraagd de verschillende themapresentaties van het museum te beoordelen. Opvallend is dat het zeeaquarium, de scheepvaartafdeling en de tentoonstellingen hoog scoren. Ook wordt gevraagd wat de aanleiding was voor het bezoek en of bezoekers speciaal voor het museum naar

Delfzijl zijn gekomen. Verder wordt gevraagd naar wat bezoekers nog missen. Dat is in de meeste gevallen een horecafunctie: niet zozeer een compleet restaurant, maar wel een plek waar je een eenvoudige lunch kunt gebruiken.

In november werd de 25.025ste bezoeker ontvangen in het MuzeeAquarium! Voorzitter Greet Doornbos overhandigde aan dhr. Van Land uit Delfzijl een boeket bloemen en voor zijn zoon en twee kleinkinderen waren er cadeautjes. En vanzelfsprekend hoefden zij niet voor de entree te betalen. Maar dat de grens van 27.000 bezoekers gepasseerd zou worden, was voor iedereen een verrassing. Dit

Familie Van Land: 25.025ste bezoeker

was ook zeker te danken aan de speciale themadagen dit jaar, zoals de Demonstratie- en Doedag in oktober rond miniatures, modelbouw en maquettes, waar je bij kunstenaar-modelbouwliehebber Harry Arling een workshop kon volgen of bij John Molenberg van het speelgoedmuseum Spijk mee kon doen aan de legobouwwedstrijd. Een ander succes was de Lommertsdag op 6 december.

De Lommertsdag was een nieuw initiatief, het idee was opgekomen toen bleek dat het bedrijf Lommerts sterk leefde onder de bezoekers van de modelbouwtentoonstelling. Het bedrijf heeft een belangrijke rol gespeeld in de wederopbouw van Delfzijl, bevond zich bij de haven en verzorgde internationale transporten, grondverzet etc. In 1992 ging het bedrijf failliet en dat was een grote klap voor de werknemers: veel inwoners uit Delfzijl en omgeving kennen het bedrijf, werkten er of kenden ie-

Trucks in de kleuren van Lommerts voor het museum

mand die daar werkte. En deze mensen waren daar trots op: je maakte deel uit van een familiebedrijf, dat als eerste bedrijf in Nederland een sociaal plan opstelde voor zijn werknemers.

Op deze themadag waren er veel oud-werknemers, konden mensen herinneringen ophalen en delen, de diorama's op de tentoonstelling bekijken en de extra diorama's die waren opgebouwd. Op het plein voor het museum stonden twee klassieke trucks in de Lommertskleuren. In het museum draaiden films en fotopresentaties en bezoekers konden meedoen aan een Lommerts-quiz. Er waren ook familieleden van Lommerts, die natuurlijk veelvuldig aangesproken werden. Onder andere door Derk Bosscher van Expeditie Grunn'n en een verslaggever van Omroep Eemsdelta. Met ruim 400 bezoekers was de dag beslist een succes. Veel mensen die het museum nog niet eerder bezocht hadden, wilden deze dag toch zeker meemaken.

Het bezoekersprofiel van het Muzee Aquarium is gevarieerd, dankzij het gevarieerde aanbod. Cultuurliefhebbers, toeristen uit binnen- en buitenland, scholen, inwoners van de gemeente en de provincie: ze weten allemaal hun weg te vinden naar het museum. Het Muzee Aquarium versterkt niet alleen het culturele aanbod van de regio, maar ook zeker het toeristische aanbod. Daarmee vervult het een belangrijke rol voor Delfzijl en de regio: een vrijetijdsbesteding voor alle leeftijden.

5 Donateurs, fondsen, subsidiegevers en sponsors

In 2025 is het totale aantal donateurs per saldo uitgekomen op 320. Donateurs betalen minimaal 25 euro per kalenderjaar. Doneren zij meer dan 25 euro, dan wordt dat deel gestort in het aankoopfonds van het museum. In 2025 zijn geen aankopen gedaan voor de collectie, er is alleen een restauratie betaald aan een object voor een tentoonstelling dat vervolgens een schenking is geworden.

Donateurs ontvangen elk kalenderjaar een pasje dat recht geeft op gratis entree voor henzelf en een metgezel. Omdat de pasjes gescand worden bij de balie, is voor het museum zichtbaar dat van deze mogelijkheid dankbaar gebruik wordt gemaakt. De donateurs worden uitgenodigd voor activiteiten en voor openingen van tentoonstellingen.

Bezoekers zorgen voor een belangrijk deel van de inkomsten: naast het entreegeld doen ze aankopen in de museumwinkel en kopen ze consumpties.

Op het gebied van meerjaren-sponsoring zijn er een paar trouwe sponsors, maar veel bedrijven gaan geen meer-

jarenverplichting meer aan voor sponsoring. Zij blijven het museum wel trouw in het huren van vergaderruimte en het ontvangen van hun relaties in het museum, en ook dat wordt door het museum erg gewaardeerd. Dit zorgt ook voor extra inkomsten.

De bijdragen van sponsors worden ingezet voor eenmalige activiteiten en tijdelijke tentoonstellingen. De sponsors zijn terug te vinden op een groot bord bij de entree van het museum en hun logo's en namen staan op de affiches en uitnodigingen voor tentoonstellingen.

Het Muzee Aquarium ontvangt jaarlijks subsidie van de gemeente Eemsdelta voor de exploitatie. In 2025 is extra subsidie gevraagd en ontvangen van de gemeente voor het project '80 jaar vrijheid' en voor de ontwikkeling van toekomstplannen. Van de provincie ontving het museum een cultuursubsidie, met een toezegging voor 2026. Van het Fonds Eemsmond ontving het museum een subsidie voor de expositie 'De wereld in het klein'.

Landelijk nieuws in het begin van het jaar: de wulk met eitjes

6 Collectieregistratie en beheer

De collectie van het MuzeeAquarium is divers en bestaat uit een natuurhistorisch en cultuurhistorisch gedeelte en een zeeaquarium. Het overkoepelend thema is de zee: het leven in, op en met de zee en het erfgoed dat uit dat leven is voortgekomen. Het zeeaquarium herbergt vissen en kleine dieren uit de Waddenzee en de Noordzee. De Waddenzee staat op de Unesco Werelderfgoedlijst en is via de Eems direct verbonden met Delfzijl.

Het zeeaquarium valt onder het landelijk dierentuinbesluit en moet daarom verantwoording afleggen aan de R.V.O. (Rijksdienst voor ondernemend Nederland). Eén van de eisen is bijvoorbeeld het contract met een dierenarts dat het museum heeft afgesloten, voor regelmatige controle. Voor het zeeaquarium is een mariene bioloog in dienst, die ook werkzaam is voor de Rijksuniversiteit Groningen.

Het museum heeft een inpandig depot en kan de klimaatomstandigheden daar zelf monitoren. Het beheer en behoud van de collectie is verdeeld onder de verschillende collectiegroepen, omdat dit allemaal specialismen zijn.

Een team van vier registrators en twee fotografen houdt

zich tweemaal per week bezig met het registreren van de collectie in Atlantis, een collectiedatabase programma van de firma Deventit. Zij worden ondersteund door de verschillende collectiegroepen.

De collectie is eveneens toegankelijk via het digitale platform 'Collectie Groningen', waar meerdere musea en erfgoedinstanties bij aangesloten zijn. Om de nieuwe website hiervoor onder de aandacht te brengen, organiseerde 'Erfgoed in Groningen' een tijdelijke expositie in de oude Niemeyerfabriek in Groningen, zoals eerder vermeld.

Meemaken dat de vissen gevoerd worden, is voor bezoekers altijd een belevenis. Vrijwilliger Johan Dorgeloos is één van de 7 leden van het aquariumteam.

7 Communicatie en PR

Eind januari haalde het MuzeeAquarium het landelijk NOS-nieuws met een bijzondere, zeldzame gebeurtenis: de wulk in het zeeaquarium, de grootste slakkensoort in Nederland, had eitjes gelegd. Nadat RTV-Noord langs was geweest voor een rapportage, nam Hart van Nederland contact op en gebruikte hun beelden en die van ons. Het heeft het museum extra bezoekers en vooral ook extra bekendheid opgeleverd.

En... het MuzeeAquarium stond dit jaar in de provinciale top 10 van Dagje Weg!

Nieuw waren dit jaar ook de vakantie-activiteitenprogramma's voor kinderen: knutselen, spelletjes, meehelpen met het voeren van de vissen, speurtochten. De entreprijzen bleven gelden tijdens de vakanties, maar deelnemen aan de activiteiten was gratis.

Voor dergelijke activiteiten neemt het museum ook deel aan een promotiecampagne op websites als 'Kidsproof' en 'Wegmetdekids Groningen', waar veel jonge gezinnen op kijken om in de schoolvakanties uitjes te plannen. Verder worden activiteiten en exposities aangekondigd via VanPlan, een site die bemiddelt voor de noordelijke dagbladcombinaties. Omroep Eemsdelta

en RTV-Noord krijgen ook standaard de persberichten van het museum toegestuurd. Marketing Eemsdelta beheert de matrixborden in de gemeente Eemsdelta en plaatst daarop korte informatie over exposities en activiteiten. Standaard staat op de borden bij Delfzijl vermeld dat het MuzeeAquarium dagelijks geopend is van 10:00 uur tot 17:00 uur.

Het museum wordt regelmatig uitgenodigd om in de uitzending van Omroep Eemsdelta te komen vertellen over de activiteiten en tentoonstellingen, onder andere tijdens het programma Lunchradio. De directeur is namens de cultuur in Eemsdelta lid van de Programma Commissie van de omroep.

Het museum plaatst regelmatig berichten op social media: het heeft een account op facebook, instagram en een nieuwsblog op de eigen website. Ook repost het museum ingezonden filmpjes en foto's van bezoekers.

Het museum verspreidt jaarlijks zelf folders, flyers en affiches: met het busje van het museum wordt een route afgelegd door de drie noordelijke provincies en door Noord-Duitsland, langs toeristische bestemmingen, vakantieparken, culturele instellingen en toeristeninformatiebureaus. Bij acties die speciaal voor kinderen

interessant zijn, worden flyers en affiches verspreid op scholen in de omgeving. Dit jaar was de bus aan vernieuwing toe en moest er ook nieuwe bestickering komen. Deze werd ontworpen door onze vaste vormgever, Bas Ekkers van 247design. En daarmee is het busje ook een marketingtool geworden: hopelijk brengt het veel mensen op het idee om het museum te bezoeken.

Voor wat betreft de interne communicatie houden de afzonderlijke collectiegroepen, de tentoonstellingsgroep en de baliegroep regelmatig overleg. Mededelingen gaan doorgaans via een mailing rond en vier of vijf keer per jaar ontvangen de vrijwilligers en het bestuur de interne nieuwsbrief.

Nieuwe bus met nieuwe bestickering en de vaste chauffeur: Henk West.

8 Organisatie, personeel, vrijwilligers en de culturele codes

Het MuzeeAquarium is een stichting met een bestuur en een directeur. Het bestuur bestaat uit 7 leden en is onbezoldigd.

Het bestuur is in 2025 als volgt samengesteld:

Mevrouw. G.H. Doornbos-Oomkens, voorzitter

De heer ir. H.T.T. Leenders, penningmeester

De heer mr. H.N. Wessels, secretaris

Mevrouw J.F. Snijder – Hazelhoff

Mevrouw G.J. Koers

De heer H. Havinga

Mevrouw M. Huizing

De heer T. Kügel

Het MuzeeAquarium volgt de Code Cultural Governance en heeft een rooster van aftreden opgesteld. Volgens dit rooster moesten Mevrouw Snijder en mevrouw Koers dit jaar aftreden. Mevrouw M. Huizing en de heer T. Kügel zijn in 2025 toegetreden tot het bestuur.

De directeur en de manager facilitaire en technische zaken vormen samen het Management Team. De directeur en de mariene bioloog waren in 2025 de enige betaal-

de werknemers van de stichting. De salarissen bleven binnen de grenzen van de Wet Normering Topinkomens. Het totaal aan betaalde fte was in 2025 1,1 en in de laatste twee maanden 1,2 fte.

Het museum wordt gedragen door ruim 70 vrijwilligers, georganiseerd in verschillende groepen: de collectiegroepen scheepvaart/historie Delfzijl (15), geologie en fossielen (4), archeologie (1), zeeaquarium (7), collectieregistratie en fotografie (6). Daarnaast zijn er nog vrijwilligers werkzaam op de administratie (4), in de tentoonstellingsgroep (7), de bibliotheek/het archief (3), de activiteitsgroep (5) en de gidsengroep (6). Onder de afdeling facilitair/techniek vallen de volgende groepen vrijwilligers: de baliemedewerkers (26), de museumwinkel (3), oud papier (2), chauffeur (1), techniek en facilitair (9). Er is één managementassistent. Voor het aquarium zijn nog drie vissers actief die vrijwillig voer en – als dat zo uitkomt - bijvangst aanleveren. De maandag is sinds jaar en dag de vaste vrijwilligersdag, waarop de meeste collectiegroepen aanwezig zijn en vaak ook een aantal bestuursleden.

Vrijwilligers in het souterrain tijdens de kerstborrel

Voor elke afdeling zijn vrijwilligers te vinden, behalve voor de schoonmaak en de tuin. Deze werkzaamheden zijn daarom uitbesteed aan professionele bedrijven. Met zoveel bezoekers van het museum of van vergaderingen 's avonds is het logisch dat er vaker moet worden schoongemaakt. En voor wat betreft de tuin doet de gemeente het grote werk, zoals het maaien van het gras en het schoonmaken van de sloten. De borders worden bijgehouden door het groenbedrijf.

In 2025 zijn er in totaal 3 stagiaires en 2 afstudeerprojecten geweest.

De stages waren via de MBO-opleiding dierv verzorging (Terra college en Groene School) en de afstudeerprojecten van de HBO-opleidingen Communicatie en game

design (Hanze Hogeschool Groningen) en Diermanagement (Van Hall Leeuwarden). De laatstgenoemde student is na haar afstuderen gebleven als vrijwilliger bij het aquariumteam.

Het bestuur van het MuzeeAquarium heeft zich geconformeerd aan de Code Cultural Governance en hanteert een bestuursreglement en directiereglement. Het bestuur vergadert normaalgesproken tien keer per jaar, zo ook in het afgelopen jaar. Naast de Code Cultural Governance heeft het museum zich ook geconformeerd aan de Code diversiteit en inclusie en de Fair Practice Code. Deze codes hebben een vaste plaats gekregen in het meerjarenbeleidsplan 2025-2028, met een toelichting op de toepassing in de praktijk.

Met musea in de provincie onderhoudt het MuzeeAquarium nauwe contacten, zoals het Hogeland Museum Warffum, het Veenkoloniaal Museum te Veendam, Museum Stad Appingedam en Museum Helmantel te Westeremden. Het netwerk wordt versterkt via het door Erfgoedpartners georganiseerde directeurenoverleg, waarvan het MuzeeAquarium al een aantal keren gastheer is geweest. Binnen de gemeente heeft het museum zitting in het Cultureel Platform Eemsdelta.

Verder is het museum aangesloten bij het samenwerkingsproject van de Waddencentra: musea en bezoekerscentra langs de Waddenkust tot en met Den Helder,

die een aquarium exploiteren en aandacht besteden aan de Waddenzee als cultureel erfgoed. Deze samenwerking bestaat concreet uit het project 'Gastheerschap', waarbij de aangesloten musea gezamenlijk overleggen over het vertalen van het waddenerfgoed naar een publiekspresentatie, met plaatselijke aandachtspunten én een overkoepelend verhaal.

Het gaat het museum in veel opzichten voor de wind, maar het bestuur en de medewerkers blijven zich voortdurend bewust van de opgave waar zij voor staan: hoe realiseren we groei (uitbreiding en professionalisering, marketing) en hoe bestendigen we de (financiële) positie van het MuzeeAquarium in een tijd waarin subsidies en cultuuruitingen steeds meer onder druk komen te staan, zeker wanneer bepaalde subsidies wegvallen zoals dat eind 2024 duidelijk werd. Hoe verhogen we de eigen inkomsten en bouwen we een gezonde reserve op om eventuele risico's op te kunnen vangen. Daarom is in 2023 een Raad van Advies samengesteld, die in het afgelopen jaar twee keer bij elkaar is gekomen om te overleggen met bestuur en directeur. De Raad van Advies bestaat uit Dhr. Dr. A. Blühm, Dhr. Drs. F.B. Musters, Dhr. Mr. P. van Wijngaarden en Dhr. G. Beukema. In de Raad van Advies zijn verschillende competenties en specialismen vertegenwoordigd: museologisch, financieel, juridisch en overheid.

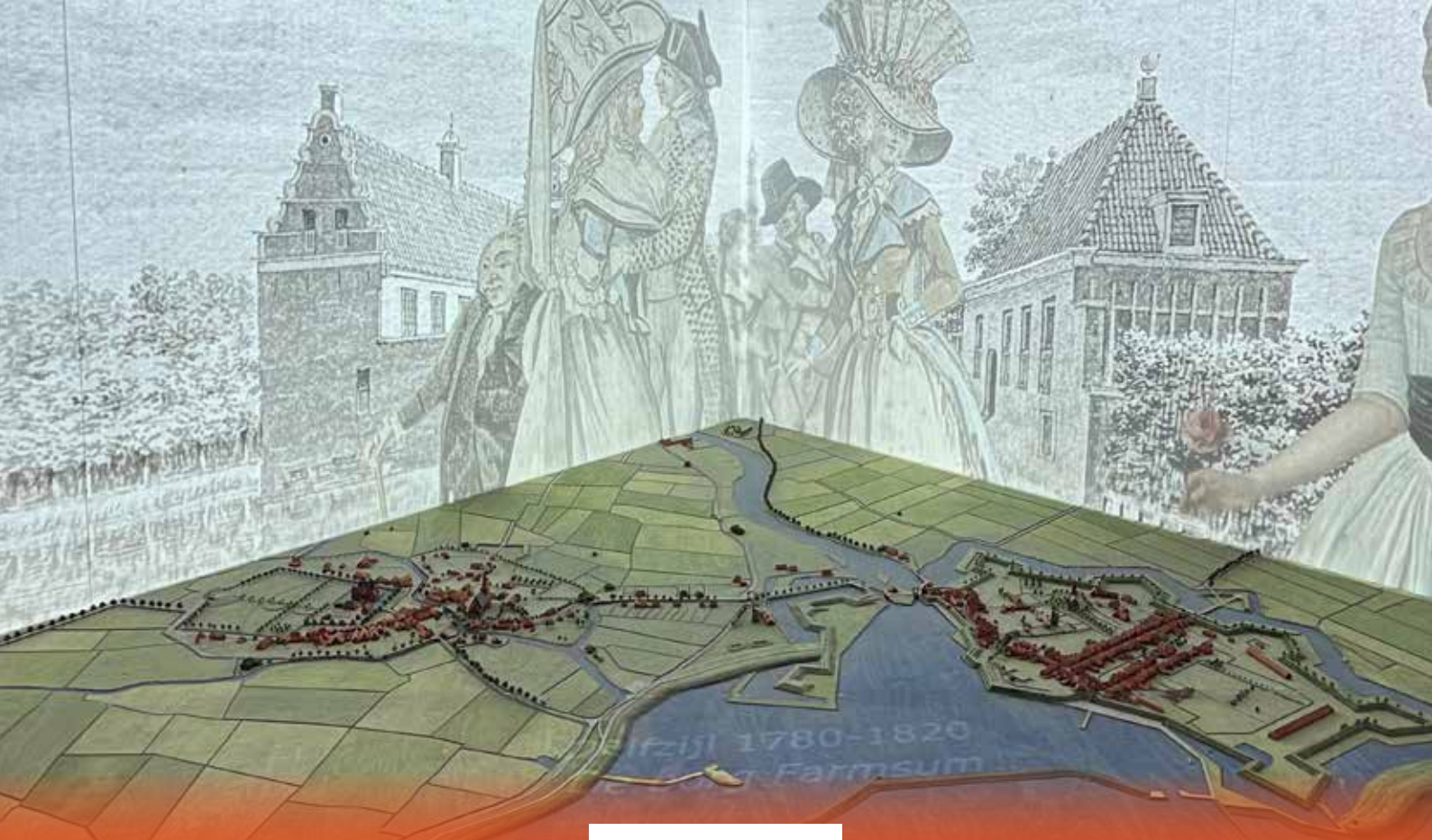
Toen de VVV in 2023 aangaf niet langer ruimte te willen huren in het MuzeeAquarium, werd besloten dat hier een digitaal informatiepunt in de vorm van een touchscreen en een uitgebreide folderkast voor in de plaats kwamen. De organisatie Toeristische informatie Eemsdelta houdt deze informatievoorziening up to date.

Dit jaar is voor de tweede keer een excursie georganiseerd voor de vrijwilligers, met als doel een bezoek aan het Skûtsjemuseum in Eernewoude en het streekmuseum in Gorredijk. Het Skûtsjemuseum steunt ook geheel op vrijwilligers en het thema scheepvaart sloot goed aan bij het MuzeeAquarium. Het museum in Gorredijk is onlangs opnieuw ingericht, wat ook interessant was om te vergelijken met onze eigen presentatie.

Ook in 2025 vond de jaarlijks barbecue voor vrijwilligers plaats in juli, zodat iedereen op het plein voor het museum kon genieten van het eten en de zon.

Het jaar is zoals gewoonlijk afgesloten met een kerstborrel voor de vrijwilligers. We nemen dan gezamenlijk het jaar door, staan stil bij de collega's die ons ontvallen zijn, maar proosten ook samen op het bijna voltooide jaar en gaan vol vertrouwen en enthousiasme door op de ingezette koers!

Foto achterzijde: de maquette met film van Delfzijl en Farmsum, onderdeel van de vaste presentatie.

Stichting MuzeeAquarium Delfzijl

Zeebadweg 7 | 9933 AV Delfzijl | telefoon 0596 - 63 22 77

www.muzeeaquarium.nl | info@muzeeaquarium.nl